

ВІСНИК ЗАПОВІДНИКА

Горгани
природний заповідник

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУЖБИ
ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ

ЕКОЛОГО-ОСВІТНЯ РОБОТА

Травень
2023

У випуску:

Науково-дослідна робота

стор. 2

Еколого-освітня робота

стор. 6

Будні служби державної охорони

стор. 8

Новини

стор. 17

Зустрічі і співпраця

стор. 20

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Працівниками науково-дослідного відділу проведено:

- дослідження стану популяції підсніжника білосніжного на ботанічній постійній пробній площі;
- мікроскопіювання зібраних зразків дереворуйнівних грибів;
- роботи на лісових постійних пробних площах.

Науковим співробітником відділу взято участь, як член журі, в обласному змаганні команд учнівських лісництв і гуртків лісівничого профілю. В рамках змагання була проведена конференція на тему: «Відродження лісів – відродження України» щодо проблем і перспектив у відновленні лісів на Прикарпатті за участі юних лісівників.

У журналі Czech Mycology вийшла стаття, присвячена знахідкам рідкісних дереворуйнівних грибів! Більшість видів знайдені на території нашого заповідника! Автором статті є наш старший науковий співробітник Остап Богославець та доктор біологічних наук Микола Придюк, провідний науковий співробітник відділу мікології Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАНУ. Стаття доступна за посиланням:

https://www.researchgate.net/.../371069554_New_records_of...

Цим ми розпочинаємо серію публікацій, присвячених нещодавно опублікованим знахідкам!

CZECH MYCOLOGY 75(1): 61–83, MAY 26, 2023 (ONLINE VERSION, ISSN 1805-1421)

New records of rare wood-inhabiting fungi from the Ukrainian Carpathians

OSTAP M. BOHOSLAVETS^{1,2*}, MYKOLA P. PRYDIUK¹

¹ Department of Mycology, M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, 2 Tereshchenkivska Street, UA-01601 Kyiv, Ukraine

² Gorgany Nature Reserve, Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, 7d Dobrovolsky Street, UA-78400 Nadvirna, Ukraine

*corresponding author: psychedelicewarm@gmail.com

Bohoslavets O.M., Prydiuk M.P. (2023): New records of rare wood-inhabiting fungi from the Ukrainian Carpathians. – Czech Mycol. 75(1): 61–83.

The Ukrainian Carpathians provide an important refuge for rare lignicolous fungi due to one of the largest areas of old-growth forests in Europe. During 2019–2022, new localities of 13 noteworthy species of lignicolous fungi were revealed on the northeastern macroslope of the Ukrainian Carpathians (Gorgany Nature Reserve, vicinities of the towns of Nadvirna and Yavoriv). Of these, *Sistotrema alboluteum* is a new species for Ukraine. In addition, we report two rare species restricted to natural forests, *Amylocystis lapponica* and *Crustoderma dryinum*, which had not been recorded in the country for over 80 years. Locality data and habitat types for all reported species as well as detailed descriptions and illustrations of the most interesting finds are provided. Ecology and distribution of some species are briefly summarised.

Key words: *Amylocystis lapponica*, biodiversity, *Crustoderma dryinum*, indicator species, primeval forests, *Sistotrema alboluteum*.

Article history: received 23 January 2023, revised 19 April 2023, accepted 3 May 2023, published online 26 May 2023.

DOI: <https://doi.org/10.33585/cmy.75105>

Bohoslavets O.M., Prydiuk M.P. (2023): Nové nálezy vzácných dřevních hub z ukrajinských Karpat. – Czech Mycol. 75(1): 61–83.

Українські Карпати представляють важливу рефугію для рідкісних лігнікольних грибів завдяки одній з найбільших територій старовісних лісів в Європі. Під час 2019–2022 років на східно-східному макросхилі Українських Карпат (заповідник Горгани, околиці міст Надвірна та Яворів) було виявлено 13 нових локалітетів 13 видів лігнікольних грибів, з яких 13 видів заслуговують на новий статус виду для України, а далі два рідкісні види: *derna dryinum*, які не були в цій землі зазначені в станoviщіх всіх уведених видів, у незначній кількості; у деяких видів є також стрункі шрми.

BOHOSLAVETS O.M., PRYDIUK M.P.: NEW RECORDS OF RARE FUNGI FROM THE UKRAINIAN CARPATHIANS

Fig. 10 (left photo, line drawing). *Sistotrema alboluteum* (KW-M71505): A – basidia, B – hyphae, C – spores. Bar = 10 µm. Photo by O. Bohoslavets, drawings by M. Prydiuk.

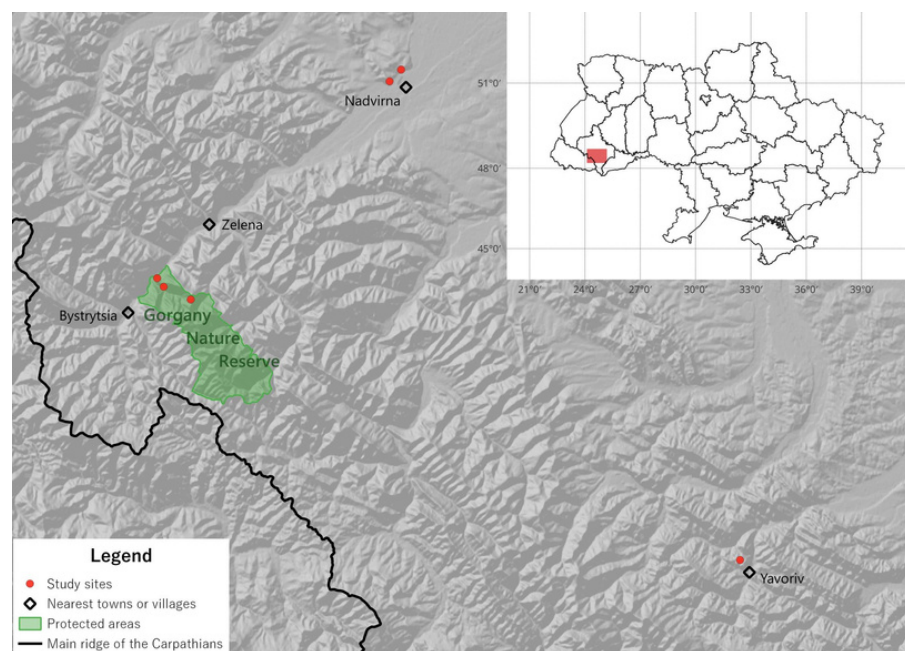

Fig. 11 (right photo). *Yuchengia narymicia* (KW-M71529). Photo by V. Serheieva.

name *Sistotrema alboluteum* applies to our specimen. Still, the polyphyletic origin of the genus *Sistotrema* has been known for almost two decades (Larsson et al. 2004, Nilsson et al. 2006), and many of its currently distinguished species turned out to be clearly polyphyletic (Sugawara et al. 2022), so taxonomic revision of the genus and related genera in *Hydnaceae* is critically needed.

Specimen examined

Ukraine. Ivano-Frankivsk Region, Nadvirna District, vicinity of the town of Nadvirna, Potoky protected area of local significance, 48°39'10" N, 24°34'35" E, 580 m a.s.l., man-influenced neutrophilous beech forest, on the underside of fallen beech branch 7 cm in diameter, brown rot, decay stage 5, 24 October 2019, leg. O. Bohoslavets (KW-M71505).

BOHOSLAVETS O.M., PRYDIUK M.P.: NEW RECORDS OF RARE FUNGI FROM THE UKRAINIAN CARPATHIANS

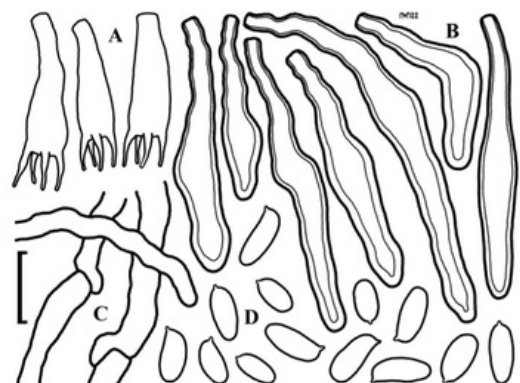

Fig. 2. *Amylocystis lapponica* (KW-M71507): A – basidia, B – cystidia, C – hyphae, D – spores. Bar = 10 µm. Photos by O. Bohoslavets, drawings by M. Prydiuk.

Спостереження по феномаршруту

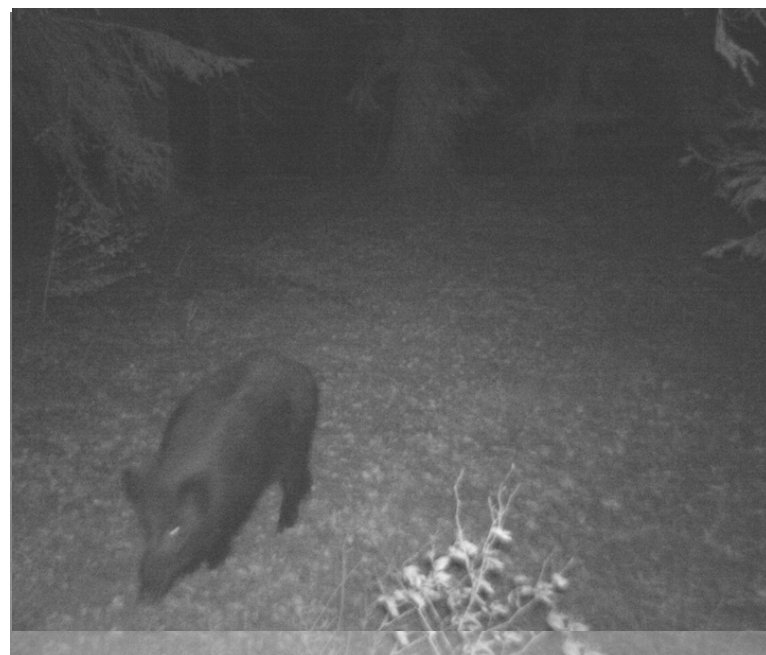
У природно-заповідних установах відіграє важливу роль моніторинг та збереження тварин. Одним з ефективних методів, що використовуються для отримання даних, є встановлення фотопасток. Використання фотопасток дозволяє отримати детальну інформацію про розподіл видів, міграційні шляхи та територіальну організацію тварин.

На території природного заповідника «Горгани» проводився зимовий моніторинг хижих ссавців із використанням фотопасток, наданих Франкфуртським зоологічним товариством.

Моніторинг тривав 151 день.

Загалом вдалось отримати 238 фото тварин та зафіксувати 5 видів:

- Рись євразійська;
- Олень благородний;
- Сарна європейська;
- Кабан дикий;
- Лисиця звичайна.

ЕКОЛОГО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Працівниками сектору еколого-освітньої роботи проведено:

- екологічні онлайн-уроки для здобувачів освіти м. Дніпро;
- екологічні години "Перелітні та осілі птахи" для дітей ЗДО "Берізка" і здобувачів освіти 2-го класу Надвірнянського ліцею № 1 ім. В. Чорновола;
- екологічний урок для здобувачів освіти Стримбівської гімназії.

На екологічних уроках здобувачі освіти ознайомилися із природно-заповідним фондом України, дізналися про діяльність і природні цінності природного заповідника "Горгани".

Спостереження за птахами - цікавий і захоплюючий процес. На заняттях юні природолюби ознайомилися із різноманіттям птахів нашого регіону, навчилися визначати їх по фото, а також дізналися про особливості їхнього життя в природі. Для закріплення знань взяли участь у грі "Перелітні та осілі птахи".

22 травня - Міжнародний день біологічного різноманіття.
Тема 2023 "Від угоди до дії: відновити біорізноманіття"
На фото біорізноманіття природного заповідника "Горгани"

Міжнародний день біологічного різноманіття

Горгани
природний заповідник

БУДНІ СЛУЖБИ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ

Працівниками Черніківського і Горганського ПНДВ протягом місяця проведено:

- 8 рейдів-перевірок (ур. "Озеро", "Перехресний", "Новобудова", "Довжинець", "Полянський", "Нивка");
- облік глушця під час токування;
- ревізію обходів;
- інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення щодо правил пожежної безпеки в лісах і відповідальність за їх порушення;
- облаштування приміщення першого хостелу для комфортних умов проживання;
- огляд території та обстеження протипожежних доріг після поєні;
- збір даних про тваринний і рослинний світ, робота по програмі SMART;
- облаштування під'їзних доріг до місця забору води пожежними автомобілями та встановлено відповідні знаки;
- завершальні роботи по ремонту огорожі Горганського ПНДВ;
- облаштування сходової клітки на території приміщення Черніківського ПНДВ.

Працівниками Горганського ПНДВ надано допомогу науково-дослідному відділу в роботі на постійних пробних площах.

Працівниками відділу ДО ПЗФ проведено:

- патрулювання території заповідника з метою контролю за порушенням законодавства;
- роботу по програмі SMART;
- написання дописів та опрацювання вхідної кореспонденції.

Взято участь у семінарі Міжнародного співробітництва по програмі NEXТ Україна-Румунія. Спільно із Нацполіцією опрацьовано питання порушення природоохоронного режиму, яке було виявлено у соціальній мережі Facebook.

Рейд в ур. "Довжинець"

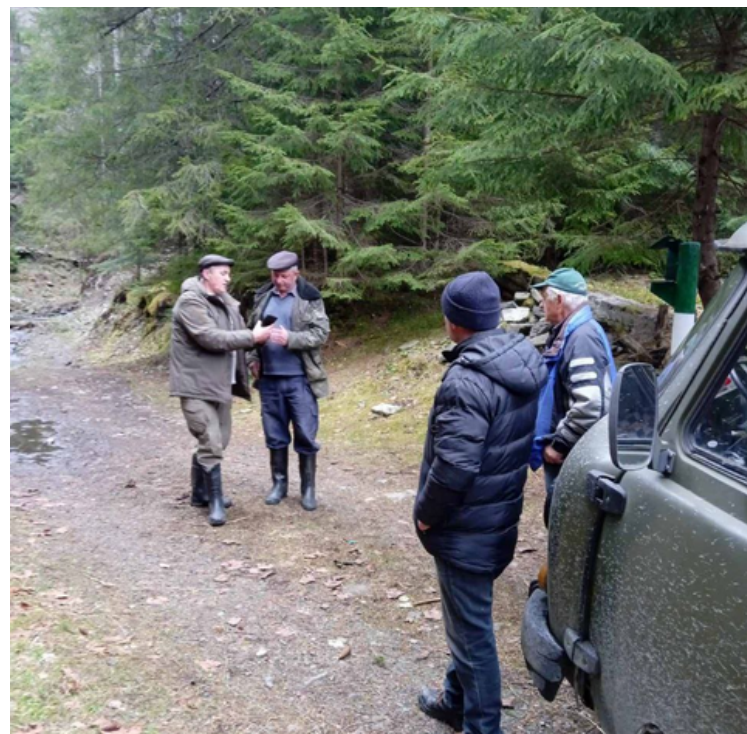
Рейд перевірка природоохоронного режиму. Метою рейду було виявлення потенційних загроз довкіллю, розпізнавання проблемних зон і забезпечення безпеки природного середовища. Інспектори та інженери СДО ПЗФ вирушили у важкодоступні ділянки заповідника та оцінили стан рослинного і тваринного світу. В процесі рейду були отримані нові дані, які допоможуть у збереженні нашої природної спадщини.

Рейс 6 ур. "Озеро"

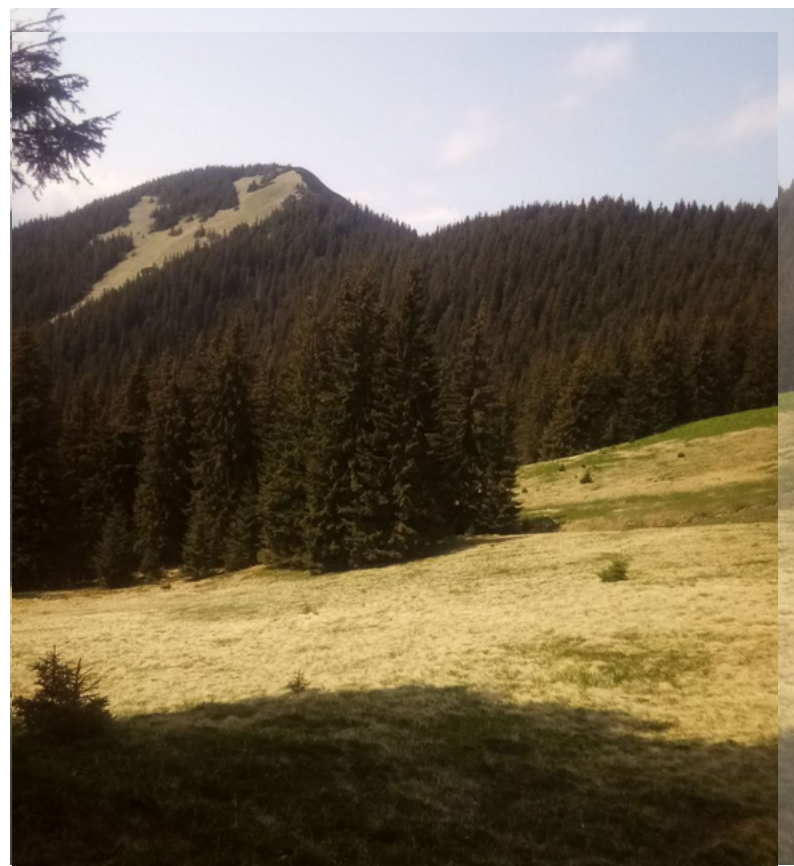
Рейг в ур. "Новобудова"

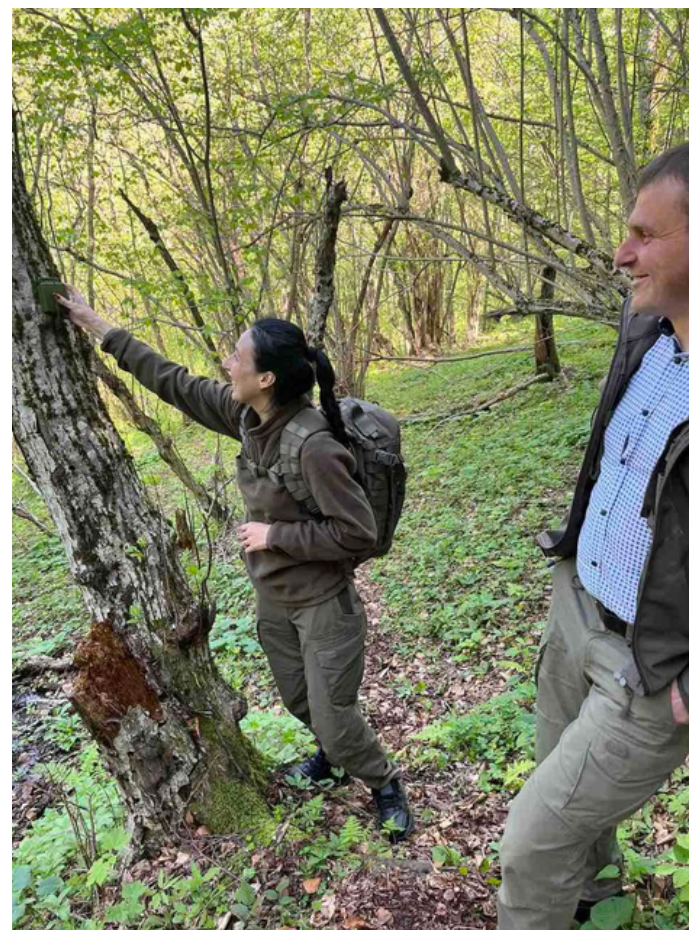
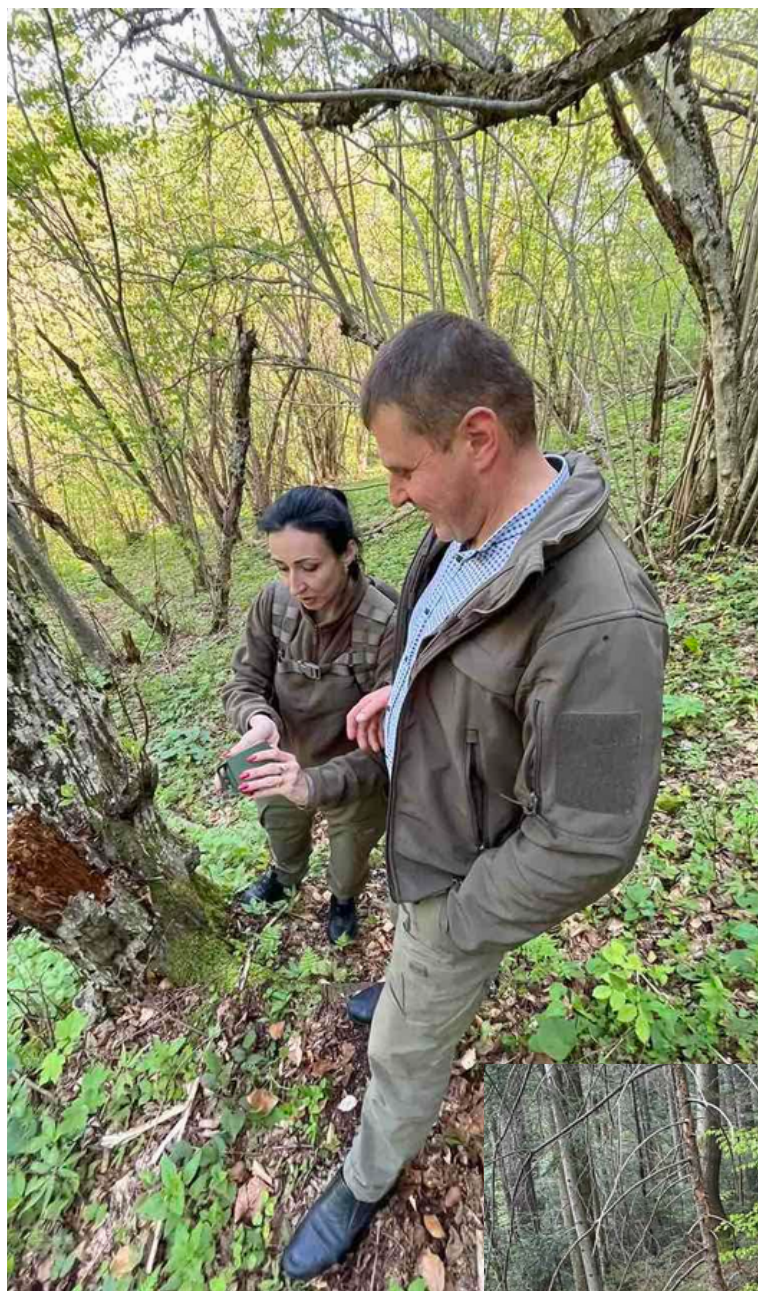
Рейг в ур. "Перехресний"

Рейд в ур. "Поленський"

Робота SMART

Фенофази хвойних порід- цвітіння смереки, наростання пагонів кедра,
кінець фази цвітіння модрина.
Горганське ПНДВ

Завершення ремонту огорожі Горганського ПНДВ

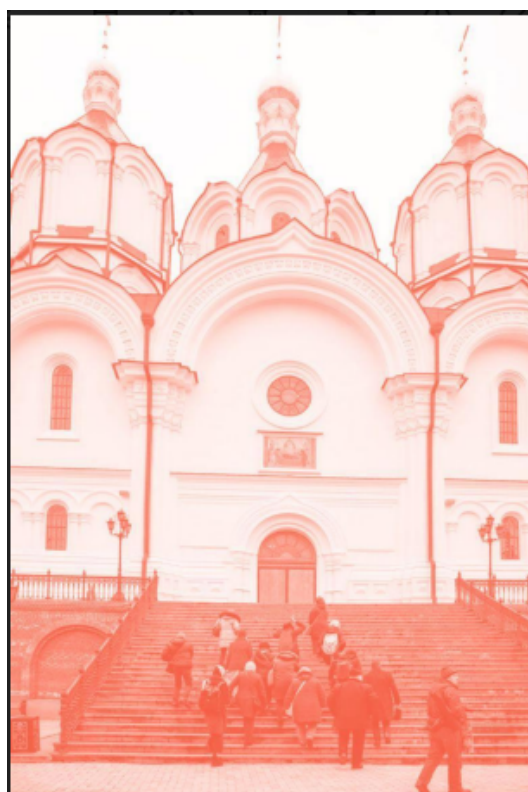
Працівники науково-дослідного відділу та сектору еколого-освітньої роботи взяли участь в інформаційній онлайн-сесії про програму проєктних грантів "Культура допомагає".

**ІНДИВІДУАЛЬНІ ГРАНТИ НА ПІДТРИМКУ
ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я**

**ГРАНТИ НА ПРОЄКТИ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ
ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРНІ ЗАХОДИ**

ГРАНТИ НА ПРОЄКТИ СПІВПРАЦІ

Програма грантів на проєкти пропонує підтримку культурних організацій, які працюють із людьми, що через війну в Україні були змушені переїхати до безпечніших регіонів, чи країн [Креативної Європи](#). Грантова програма сприятиме інтеграції людей у нові спільноти через культуру, підтримці їхнього психічного здоров'я. Додатково, проєкти мають пропонувати активності для сімей та дітей. Запропонована діяльність може мати форму воркшопів, процесів спільної творчості, освітніх проєктів, арттерапії тощо.

В межах відзначення Дня Вишиванки - 2023, за ініціативою директора природного заповідника "Горгани" Ярослава Петрачука, працівниками установи було здійснено велопробіг, який мав особливий національний колорит. Учасники велопробігу здивували всіх своїм одягом - всі без винятку були одягнуті в яскраві вишиванки. Це була не лише захоплююча поїздка для учасників, але й візуально чудове видовище для всіх оточуючих.

Велопробіг у вишиванках виявився чудовим способом показати нашу національну гордість, привернути увагу до української культури, а саме Надбистрицької Гуцульщини, частиною якої є Надвірнянський район. Природний заповідник «Горгани» не тільки займається природоохоронною роботою, але й пропагує збереження унікальної локальної мікрокультури Надбистрицької Гуцулії.

Минулі кілометри велосипедної екскурсії та погляди вражених перехожих не забудуться ніколи. Багато людей висловили захоплення цією ідеєю. Особливу цікавість проявила Пасічниська ТГ, працівникам якої було роздано інформаційні листівки з елементами Рафайлівської вишиванки - унікальної історичної спадщини гуцульського народу.

Подібні заходи не тільки сприяють активному способу життя, але й посилюють почуття єдності та національної свідомості. Вони нагадують нам, що ми можемо бути частиною чогось більшого, а наша гуцульська культура - це скарб, яким треба пишатися та захищати.

Велопробіг у вишиванках є чудовим прикладом того, як можна поєднувати фізичну активність та національну самосвідомість. Нехай такі події стануть традицією і надихнуть всіх на нові досягнення та спільні перемоги.

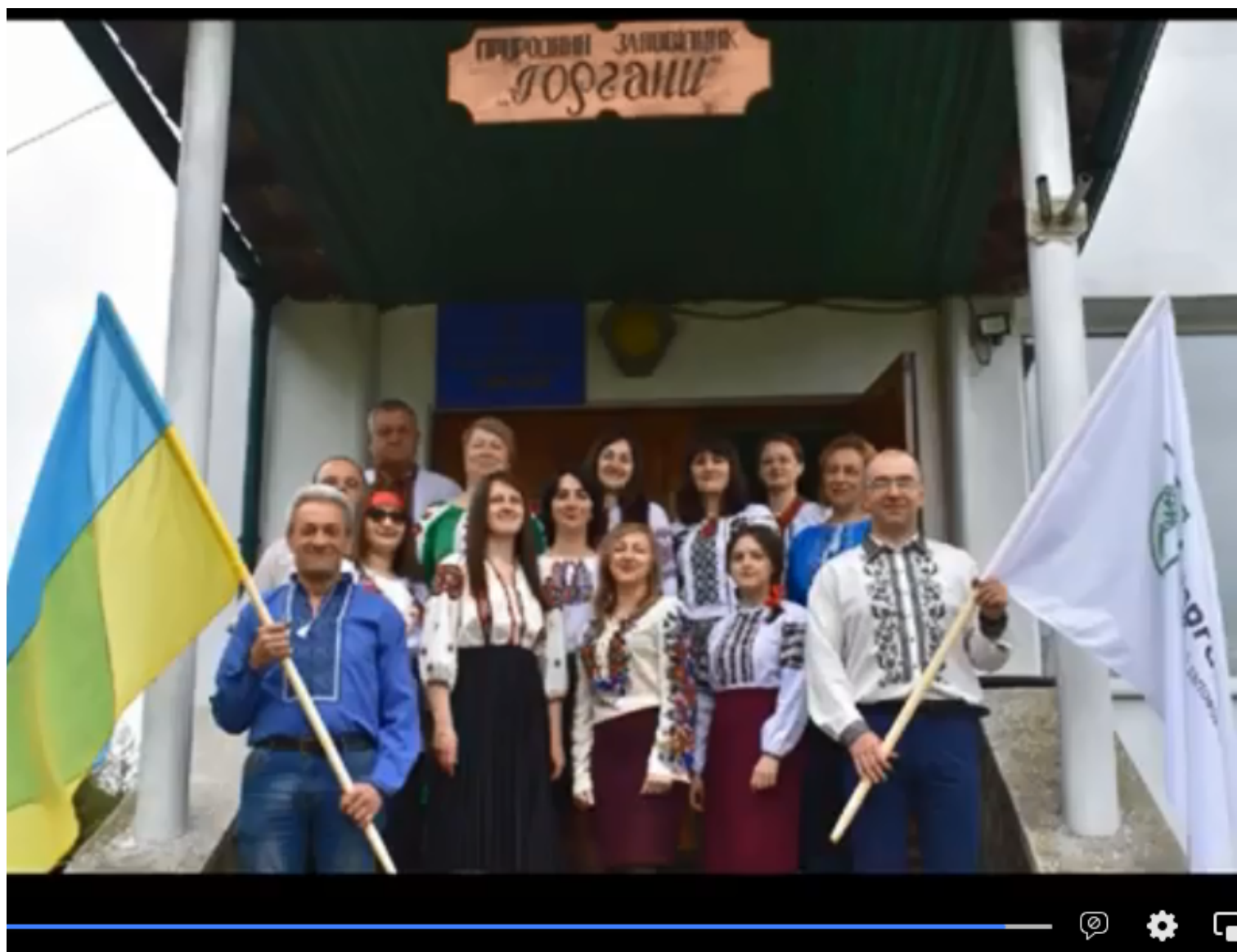

Нагбистрицька

Гуцульщина

Відео-привітання до Дня вишиванки

ЗУСТРІЧІ І СПІВПРАЦЯ

23 травня відзначали свято на честь українських борців за свободу і незалежність - День Героїв.

ГО "Надвірнянський туристично-інформаційний центр", ГО "Гірський рятувальний центр" та працівники природного заповідника "Горгани" знову вийшли на маршрут до бункера полковника Грома.

Стежку розчистили, встановили інформаційні вказівники. Для короткочасного відпочинку під час сходження тепер можна скористатися встановленими на стежці лавками, які виготовлені із використанням ламелей з переробленого у майстерні EcoREactive пластику.

Знову сяючі очі дітей і багато питань.

Про необхідність збереження біорізноманіття, любов до природи, загрози забруднення середовища відходами, шляхи використання вторинної сировини говорили із вихованцями ліцею в Биткові.

Таким чином волонтери ГРЦ за участю представників партнерів - Володимира Гринішака, директора НТІЦ, та Ярослава Петращука, директора ПЗ "Горгани", завершили черговий етап ініціативи «EcoREactive: екологічні студії в Горганах» - цикл еко-уроків для учнів навчальних закладів у Надвірнянській та Пасічнянській громадах (EcoREactive).

Студенти групи ІТ-21 спеціальності "Комп'ютерні науки" ВСП "Нагвірнянський фаховий коледж НТУ" завітали в гості до природного заповідника "Горган". Зустріч була присвячена висвітленню діяльності природоохоронної установи: проведення наукових досліджень, здійснення охорони природних комплексів і поширення екологічних знань.

Студенти з цікавістю слухали презентацію та задавали питання доповідачам. Наприкінці зустрічі всі присутні висловили бажання відвідати науково-пізнавальну стежку "Грегоми Горган".

Відбулася зустріч директора природного заповідника "Горгани" Ярослава Петращука та очільника Пасічнянської територіальної громади Андрія Гунди. В ході зустрічі обговорено спроможності сплати установою земельного податку в 2023 році та можливість перегляду відсоткової ставки. Напрацьовано дорожню карту виходу з критичної ситуації. Також обговорено подальшу співпрацю та участь очолюваних установ у спільних проектах.

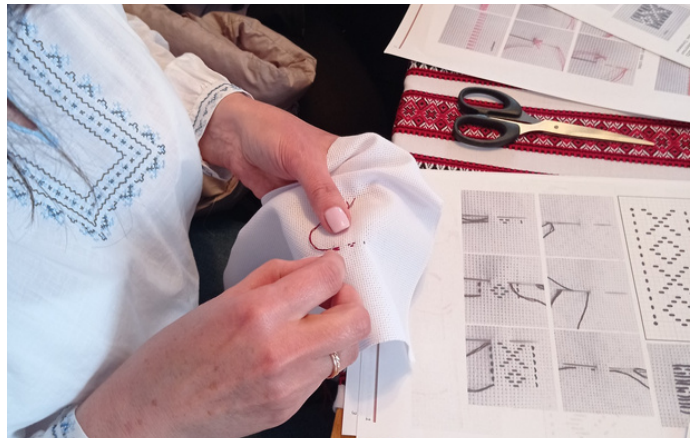

До Міжнародного дня музеїв і Всесвітнього дня вишиванки у Музеї історії Надвірнянщини відбулася Майстерка створення автентичної вишивки.

Захід відбувся в рамках проєкту «Шифр Рафайлівської вишивки – дослідити та зберегти етнічну спадщину Надбистрицької Гуцульщини», який реалізує громадська організація «Надвірнянський туристично-інформаційний центр» в партнерстві з природним заповідником «Горгани», Музеєм історії Надвірнянщини та Клубом замку Красногвір.

З особливостями спадщини Надбистрицької Гуцульщини відвідувачів ознайомив науковий співробітник музею Андрій Василів. Майстер-клас із вишивання проводила Олена Даніва.

Горгани

природний заповідник

78405, вул. Добровольців, 7д
м. Надвірна, Івано-Франківська обл.
e-mail: gorgany1996@ukr.net
<https://gorgany-zapovidnyk.in.ua/>

**ТЕКСТ І ФОТО: ПРАЦІВНИКИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ВІДДІЛУ,
СЕКТОРУ ЕКОЛОГО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ, СЛУЖБИ
ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ
ДИЗАЙН ТА ВЕРСТКА: ІРИНА ПІТУХ**